

MANIFEST DE MINERVA

Dirigit a l'Hble. Sr Antoni Comín, Conseller de Salut; a la Hble. Sra. Meritxell Ruiz, Consellera d'Ensenyament; i a la Hble. Sra. Dolors Bassa, Consellera de Benestar Social i Família; de la Generalitat de Catalunya

I en resposta a la campanya de l'Associació Aprenem: "Prácticas obsoletas en la atención pública del autismo en Cataluña" a Change.org

I. A FAVOR DE LES CAUSES LEGÍTIMES QUE DEFUGEN L'AUTORITARISME

Reclams de solucions reduccionistes per a problemes complexos. Aquest és el pendent que pren una societat, en aquest cas la nostra, quan eludeix el debat de les idees. Si, a més, l'angoixa empeny, aleshores apareixen actituds autoritàries que no accepten més que el silenci i l'obediència com a resposta.

La campanya endegada per l'Associació Aprenem, amb l'objectiu d'eliminar l'orientació clínica de la psicoanàlisi als serveis d'atenció a les persones amb autisme és, certament, conductista. Voldria modificar la conducta d'aquells professionals i famílies que es mourien cercant altres models teòrics i pràctics amb els quals se senten més identificats.

Entenem que aquesta mobilització afecta, per descomptat, tots aquells professionals formats i orientats per la psicoanàlisi, però també tots aquells d'altres orientacions—fins i tot cognitivo-conductuals— que saben que el tractament de l'autisme és molt difícil i delicat, que la veritat no és mai absoluta, que la revolució científica a Europa fou possible gràcies al pensament obert i plural de la Il·lustració i, per tant, la ciència necessita el debat de les idees i la llibertat dels seus practicants, i que la democràcia i el dret a escollir són condicions inalienables en una societat justa que vetlla per la cohesió social.

Ens alerta i ens preocupa profundament l'abast d'aquesta manifestació pública perquè transcendeix el tractament de l'autisme i el respecte als drets més fonamentals. Si ens expressem amb la contundència d'aquestes ratlles és perquè la mobilització d'*Aprenem* ataca pilars fonamentals d'una societat, com la catalana, que ha aconseguit una xarxa en l'atenció pública educativa, social i sanitària, reflex d'un teixit social i associatiu, construït durant dècades de democràcia, fins i tot des d'abans, durant els anys més foscos de la dictadura.

Les voluntats d'incidir en els models polítics no haurien de poder exercir-se sense el diàleg i el consens. Qualsevol participació unilateral no serà sinó una imposició, encara que provingui del consens d'una minoria, o d'un col·lectiu, que s'erigeix en el veritable i únic portantveu d'una causa legítima.

Que un col·lectiu, dubtosament majoritari, s'erigeixi ara com a únic amo de la veritat, la vulgui imposar i, així mateix, expulsar els qui no comparteixen la seva doctrina no és sinó un signe alarmant d'autoritarisme que en qualsevol cas convé tractar.

II. A FAVOR DE LA DEMOCRÀCIA, QUE PERMET L'ELECCIÓ

Paradoxalment, en els darrers anys de greu crisi econòmica, social i institucional, s'han fet evidents les qualitats de la nostra societat. La responsabilitat ciutadana ha estat, sens dubte, una d'elles, i la demanda de més democràcia un signe de maduresa de la nostra col·lectivitat. Els serveis socials, sanitaris i educatius són camps especialment sensibles a l'afany regulador si s'oblida que el centre gravitatiu de les seves polítiques són les persones. Quan del que es tracta és de les dificultats per les que elles passen, la conversa, el consens i l'acceptació de les limitacions pròpies i dels altres resulten ser l'única conjuntura que pot fer possible l'aparició de la invenció i el manteniment de la pau social.

L'estat del benestar –no tan sòlid com voldríem, cert- ha estat sustentat en bona part pels nostres professionals –socials, sanitaris i educatius- en els moments de més dificultats. Ells han acceptat complir amb escriure les seves responsabilitats en moments de pèrdua molt notable del poder adquisitiu, de drets laborals i de condicions dures de treball. Les seves formacions, les universitàries i les permanents, són molt diverses i moltes d'elles han estat sostingudes amb esforç per cadascun d'ells.

De ben segur que l'atenció pública és millorable i que de professionals n'hi ha de moltes menes. Tanmateix, amb més o menys mesura, els seus bagatges formen part ja d'un bé comú. A més, el repte que l'autisme planteja ha portat i porta a molts d'aquests professionals a inventar, des de la manca d'un saber definitori, els recursos més adients per a les persones amb autisme i les seves famílies.

És també un fet compartit que les administracions treballen colze a colze amb els professionals de les nostres institucions i amb els col·lectius de pares, mares i afectats, des de la singularitat que caracteritza a cadascun d'ells.

Tot això ens porta a preguntar-nos:

D'on prové l'autorització d'aquesta associació a dictar als polítics com els professionals han de fer la seva feina i a demanar-nos a més obediència?

Quins són els professionals i experts que els assessoren i a quines institucions estan vinculats?

De quin coneixement sobre la diversitat de formacions i orientacions clíniques parteixen que malentenen volgudament la *psicoanàlisi* per a encabir-hi pràctiques molt diverses que no es reconeixen necessàriament com a tal?

On és el seu sentit de la democràcia que vol impedir als pares i mares escollir els seus recorreguts a la xarxa pública, i, als professionals, l'afinitat de la seva pràctica amb els seus criteris ètics i epistèmics?

Una petició com la d'aquesta associació -que porta l'imperatiu inscrit en el seu nom- instal·la la sospita entre professionals, polítics i famílies. I lluny d'afavorir la cohesió social, empeny uns i altres cap al trencament de tot lligam.

El *Manifest de Minerva* és una crida al respecte mutu entre els professionals, els familiars i els representants de l'administració i de polítics. Sabem que pensem diferent, que tenim orientacions diferents, però creiem que des del respecte ens podrem exigir, també, fer bé la nostra feina.

III. A FAVOR DE LA MULTIDISCIPLINARITAT I LES OPCIONS TEÒRIQUES DIVERSES

La qüestió de l'autisme no havia estat mai en el primer pla de les polítiques socials i sanitàries. Aquesta situació ens permet seguir amb atenció els avenços de la ciència seriosa -lents, encara que segurs- però, sobretot, abordar els impossibles que l'autisme planteja des de la quotidianitat de les persones afectades i de llurs famílies. A la vegada, constatem que el protagonisme actual d'aquest diagnòstic pot generar una demanda de resolució difícil de suportar. L'activisme del col·lectiu *Aprenem* n'és un exemple.

No disposem com a societat d'un consens sobre les causes de l'autisme ni tampoc d'un acord professional sobre una suposada curació. Així, sense aquest consens, ens cal debatre des del coneixement rigorós d'allò que fem. No estem en disposició de pretendre que allò que ha servit per a uns hagi de funcionar per als altres.

No sent l'evidència científica que es pregona una evidència de curació, tampoc un mètode per oferir-se com a única proposta. En efecte, més enllà de la resposta de la ciència, els pares evidencien d'allò que els ha servit, als seus fills i a ells. La seva evidència no és finalment científica, és testimonial.

Reduir el tractament de l'autista a la rectificació de les seves conductes implica desconèixer que les persones patim, sentim, ens expressem, ens construïm en la relació amb els altres, i les nostres conductes, encara que qüestionin el sentit comú, en són un reflex. Encara que obvi, considerem com a persones també els anomenats autistes i esperem d'ells les seves expressions més íntimes, encara que no encaixin en la imatge narcisista del món.

Afegirem encara que reduir el tractament de l'autista a la rectificació de les seves conductes implica considerar que la base d'aquestes tècniques rau en l'obtenció de

l'obediència de l'autista. Conseqüentment, tots aquells que no s'hi prestin seran segregats per incompatibilitat amb el mètode.

L'abordatge de l'autisme no pot ser més que pluridisciplinar, ja que l'afectació recau sobre gairebé totes les parcel·les de la vida del subjecte. Psicoanalistes de diferents orientacions, psicòlegs, logopedes, terapeutes diversos, psicomotricistes, metges, psiquiatres, pediatres, mestres i educadors han d'exercir la seva feina des de la seva disciplina. Però el fet que la perspectiva de la que parteixen no sigui la psicoanàlisi no implica que se'ls hagi de requerir un abordatge conductual.

Convé tenir present que estan apareixent crítiques argumentades que, des de disciplines diverses, posen en qüestió l'ètica dels mètodes reeducatius i de rectificació de conducta. Entre elles, la de testimonis de persones amb autisme que han estat objecte de la seva aplicació i que, com Michelle Dawson, han arribat a l'escriptura per a poder explicar-ho. Cal estudiar-los a fons, així com els textos de referència d'unes pràctiques que, ja amb el fundador de l'ABA (*Applied Behavior Analysis*), O.I. Lovaas, se situaven al greu marge del maltracte.

Finalment, advertim que si reduïm els abordatges de l'autisme a un de sol produïrem grans bosses de segregació que no faran sinó augmentar el problema que preteníem resoldre. L'autisme és difícil, planteja molts interrogants i alguns impossibles, fet que demana que els recorreguts que els pares vulguin fer siguin tan diversos com els seus propis estils d'educar. Si l'administració no ofereix aquestes opcions des de l'àmbit públic, faran aparició altres pràctiques molt més obscures.

Els sotasignants d'aquest Manifest, i tots aquells que s'hi aniran afegint –institucions, professionals de disciplines i orientacions diverses, entitats de familiars de persones amb autisme – exposem:

- 1. Que ens trobem davant d'una agressió al dret fonamental en l'exercici de l'elecció de l'orientació teòrico-pràctica dels professionals, del dret democràtic de pares i mares a escollir el tractament que considerin més adient per als seus fills i de la llibertat d'expressió de les persones afectades d'autisme.**
- 2. Que l'evidència científica, estandard de la seva batalla, ha de ser objecte d'una anàlisi rigorosa i d'una crítica fonamentada, ja que se serveix de la disciplina científica per a prometre més del que demostra.**

3. **Que necessitem l'ajut dels nostres representants polítics per a aturar pendents autoritaris com el que lidera avui *Aprenem*, així com l'obertura d'espais de reflexió, discussió i intercanvi d'idees dels agents que estem implicats en la millora de les persones amb TEA i les seves famílies.**

Aprenem ens ha situat davant d'una disputa com aquella que, en el mite, havia de resoldre posar un nom a la ciutat d'Atenes. Neptú i Minerva van ser convocats a trobar l'opció més pròspera però el primer va oblidar que posar un nom no volia dir fer-se amb el domini d'un territori.

A Barcelona, el 22 de desembre de 2015

Fòrum autisme 2015
<http://autismos.elp.org.es>
foroautismo@elp.org.es